

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

Ελληνο-Αμερικανικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα

Νηπιαγωγείο • Δημοτικό • Γυμνάσιο • Γενικό Λύκειο • I.B.

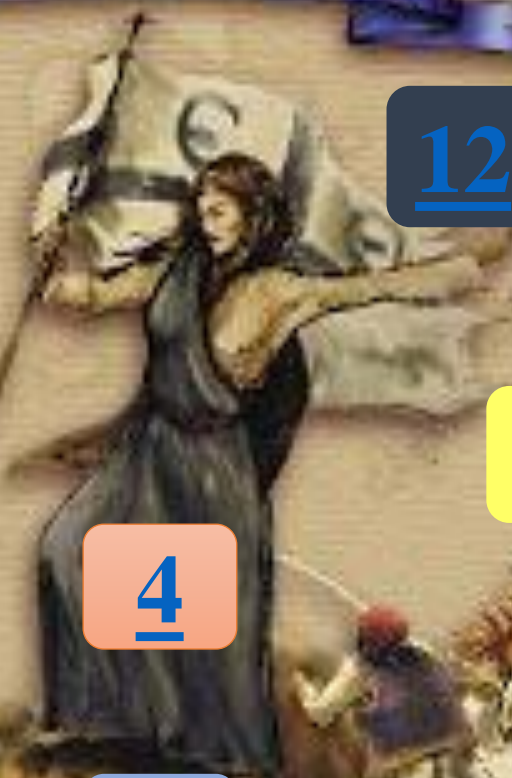
ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ • ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΨΥΧΙΚΟΥ • ΝΗΠΙΑΓΩΓΕΙΟ I.M. ΚΑΡΡΑΣ

ΚΟΛΛΕΓΙΟ ΑΘΗΝΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΟ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

1821

3

11

7

2

21

14

6

24

12

18

17

8

22

1

23

20

10

13

19

4

16

15

9

5

Πηγές που χρησιμοποιήθηκαν 1-13 Μαρτίου

Πηγές που χρησιμοποιήθηκαν 14-25 Μαρτίου

Φιλική Εταιρεία

1
Μαρτίου

Απόσπασμα από τον Όρκο της Φιλικής Εταιρείας

«Ορκίζομαι ενώπιον του αληθινού θεού οικειοθελώς ότι θέλω είμαι επί ζωής μου πιστός εις την εταιρείαν κατά πάντα, να μη φανερώσω το παραμικρόν από τα σημεία και λόγους της, μήτε να σταθώ κατ' ουδένα λόγον η αφορμή του να καταλάβωσι άλλοι τότε ότι γνωρίζω τι περί τούτων, μήτε εις συγγενείς μου, μήτε εις πνευματικόν ή φίλον μου.

Ορκίζομαι ότι θέλω τρέφει εις την καρδίαν μου αδιάλλακτον μίσος εναντίον των τυράννων της πατρίδος μου, των οπαδών και των ομοφρόνων με τούτους. Θέλω ενεργεί κατά πάντα τρόπον προς βλάβην των και αυτών του παντελή όλεθρών των.

Τέλος πάντων ορκίζομαι εις σε, ω ιερέα πατρίς, ορκίζομαι εις τας πολυχρονίους βασάνους σου. Ορκίζομαι εις τα πικρά δάκρυα, τα οποία τόσους αιώνας έχουν τα ταλαίπωρα τέκνα σου. Εις τα ίδια μου δάκρυα, χυνόμενα εις ταύτην της στιγμής και εις την μέλλουσαν ελευθερία των ομογενών μου, ότι αφιερώνομαι όλος εις σε...»

Ξέρατε ότι...

Τα μέλη της Φιλικής Εταιρείας, επικοινωνούσαν μεταξύ τους με μυστικό αλφάβητο;

α = η	ι = 3	π = 9
β = ξ	κ = 4	ρ = θ
γ = θ	λ = 5	σ = α
δ = ψ	μ = 6	τ = β
ε = ω	ν = 7	φ = γ
ζ = 1	ξ = 4α	χ = δ
θ = 2	ο = 8	ψ = 9α
		ου = ε

Το μυστικό αλφάβητο των Φιλικών

Πίσω στο ημερολόγιο

Φιλική Εταιρεία
Απόσπασμα από τον Όρκο της Φιλικής Εταιρείας

Απόσπασμα από τον Όρκο της Φιλικής Εταιρείας

Απόσπασμα από τον Όρκο της Φιλικής Εταιρείας

Η πρώτη σελίδα της διδασκαλίας των Φιλικών κρυπτογραφημένη.

Ο Γέρος του Μοριά – Θεόδωρος Κολοκοτρώνης

2

Μαρτίου

Τα απομνημονεύματα μιας περικεφαλαίας

Πατήστε πάνω στην εικόνα για ν' ακούσετε κάποιες πληροφορίες για μένα

Η ιστορία της περικεφαλαίας του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη ξεκινά πριν την Επανάσταση του 1821. Δέκα χρόνια πριν είχε πάει να υπηρετήσει στο ελληνικό σώμα του αγγλικού στρατού στη Ζάκυνθο, όπου έμαθε τη στρατιωτική τέχνη. Και επειδή διακρίθηκε για τη δράση του ενάντια στους Γάλλους, τιμήθηκε με το βαθμό του ταγματάρχη. Εξάρτημα της στολής του Άγγλου ταγματάρχη ήταν και η κόκκινη περικεφαλαία με το λευκό σταυρό. Όταν λοιπόν ο Κολοκοτρώνης έφυγε από τη Ζάκυνθο για να προετοιμάσει την επανάσταση στην Πελοπόννησο ενάντια στους Τούρκους είχε ήδη την περικεφαλαία. Όμως, μόνο σε επίσημες εκδηλώσεις φορούσε την περικεφαλαία. Γιατί στα τρεχαλιτά ή ποδαράτος, με τη γεμάτη πιέτες φουστανέλα του να ανεμίζει απέναντι από τα βόλια του εχθρού και ζωσμένος με τα όπλα και τα γιαταγάνια του, δε θα μπορούσε ο Γέρος του Μοριά να φοράει τη βαριά περικεφαλαία. Το κεφάλι του στόλιζε, συνήθως, ένα απλό σκουφάκι, χωρίς στολίδια και πλουμίδια, απ' όπου ξεπρόβαλλε η μακριά χαιτή των μαλλιών του (αριστερή εικόνα).

Βέβαια, δεν έχει σημασία το τι φορούσε στις μάχες ο Κολοκοτρώνης. Το σημαντικό είναι όλα αυτά που κατόρθωσε. Από μικρός είχε μπει στο σώμα των κλεφτών της Πελοποννήσου και στα 15 του είχε γίνει κιάλας πρωτοπαλίκارο. Το 1818 άρχισε να προετοιμάζει τον Αγώνα στην Πελοπόννησο και το Μάρτιο του 1821 σήκωσε τη σημαία της Επανάστασης στην Καλαμάτα. Από τότε πρωταγωνίστησε σε πολλές σημαντικές μάχες, όπως στην άλωση της Τριπολιτσάς και στην καταστροφή της τεράστιας στρατιάς του Δράμαλη στα Δερβενάκια.

Πίσω στο ημερολόγιο

Το κρυφό σχολειό

3
Μαρτίου

Ξέρατε ότι...

Όταν ο Ιμπραήμ σκορπούσε την καταστροφή στην Πελοπόννησο, ο ιερομόναχος Δοσίθεος, μορφωμένος κληρικός της Ιεράς Μονής των αγίων Θεοδώρων Καλαβρύτων, πήρε τα παιδιά του Σχολείου των Καλαβρύτων, στο οποίο ήταν δάσκαλος και τα πήγε και τα δίδασκε στο σπήλαιο του Χέλμου. Τα φανερά λοιπόν σχολεία, σε αρκετές περιπτώσεις την περίοδο της τουρκοκρατίας, γίνονταν κρυφά. Έτσι δούλευαν οι καλογεροδάσκαλοι της εποχής εκείνης. Δεν έχαναν καμιά ευκαιρία για να διδάξουν το γένος.

«Στη Μονεμβασιά υπάρχει ένα αλληλοδιδακτικό σχολείο μέσα στο κάστρο, που στεγάζεται το κτίριο μιας εκκλησίας και μπορεί να χωρέσει 250 μαθητές. Ο δάσκαλος όμως που το ίδρυσε έφυγε και οι πρόκριτοι έβαλαν ένα παιδί να διδάσκει. Του υποσχέθηκαν 60 γρόσια. Το παιδί αυτό, που ονομάζεται Κυριακός Χατζηπέτρου Βενιζέλος κατάγεται από την Κρήτη και είναι φτωχό. Είναι έξυπνο και έχει γνώσεις περισσότερες από όσες έχουν κάποιοι δάσκαλοι. Κάνει μάθημα σε 26 παιδιά και δείχνει ενδιαφέρον και μεγάλη επιμέλεια. Με τα προτερήματα αυτά και το καλό του ήθος, αν το βοηθήσει η Κυβέρνηση και μορφωθεί, μπορεί να γίνει λαμπρός δάσκαλος. Διδάσκει πολλούς μήνες και έχει λάβει ως μισθό μόνο 150 γρόσια από το διοικητή Λακωνίας από ελεημοσύνη». Αυτά αναφέρει ο επιθεωρητής Σχολείων Πελοποννήσου το 1830 και το αγόρι αυτό δεν είναι άλλος, από τον πατέρα του **Ελευθέριου Βενιζέλου!**

Πίσω στο ημερολόγιο

Γρηγόριος Δικαίος ή αλλιώς Παπαφλέσσας

4
Μαρτίου

Ο Παπαφλέσσας
(1788-1825)

Το φίλημα

Στο Μανιάκι, πάνω στην κορυφή του λόφου, από τους 300 μαχητές δεν έμεινε κανένας ζωντανός... Κι ανάμεσά τους ο Παπαφλέσσας, που άρχισε πρώτος τη σφαγή και σταμάτησε τελευταίος, ωχρός, ξαπλωμένος, με πλατιά πληγή στο στήθος, κρατά ακόμα το σπασμένο κομμάτι από το σπαθί του, με δάχτυλα σφιχτά... Και ο Αιγύπτιος ανεβαίνει με καλπασμό αλόγων και κλαγγή ξιφών, με ήχους τυμπάνων και βοή σαλίγγων, ενώ μπαϊράκια του κυματίζουν στον άνεμο του βραδινού και τα μισοφέγγαρά τους αστράφτουν στον ορίζοντα της δύσης...

Ο Ιμπραήμ έφτασε στο φρύδι του λόφου, ανέβηκε και στάθηκε. Και μ' ανοιχτό το βλέμμα, έκπληκτο, αναμετρά τα κορμιά των παλικαριών, τα περήφανα μέτωπά τους...

- Ποιος είναι ο Παπαφλέσσας;

Οι οδηγοί του έτρεξαν, έδειξαν τον νεκρό.

-Σηκώστε τον, μωρέ, πάρτε τον... Πάρτε τον, πλύντε τον... Πλύντε το το παλικάρι...

Δύο άντρες τον πήραν από τις μασχάλες, τον σήκωσαν, τον έστησαν στα πόδια του και πήγαν σε μια κοντινή πηγή. Τον έπλυναν και γύρισαν πίσω φέρνοντάς τον.

-Στήστε τον εκεί από κάτω.

Τον έστησαν σ' ένα δέντρο, τον ακούμπησαν, τον στερέωσαν στον κορμό, τον ισορρόπησαν, σαν ζωντανό... Τότε ο Ιμπραήμ πλησιάζει αργά προς το δέντρο, στέκεται και βλέπει σιωπηλός για πολλή ώρα το άπνοο σώμα του αντιπάλου και κάτω από το φως της σελήνης, που ανέτελλε εκείνη την ώρα αιματόχροη, κάτω απ' τα κλαδιά που φρικιούσαν πένθιμα, φιλεί, με ένα παρατεταμένο φίλημα, τον όρθιο νεκρό.

Πίσω στο ημερολόγιο

-Ποιο βουνό είναι το πιο ψηλό που μπορώ ν' αγναντεύω το Νιόκαστρο;

-Το Πεδεμένο και το Μανιάκι, του αποκρίθηκαν πολλοί μαζί.

Κάτι συλλογίστηκε για λίγο κι ύστερα μονολόγησε:

-Το Μανιάκι!...

Και μεμιάς, γυρίζοντας στους συναγμένους γύρω του καπεταναίους, τους λέει αποφασιστικά:

- Λοιπόν, το Μανιάκι θα πιάσουμε. Για κει πάνω θα κινηθούμε.

Και στους χωριάτες:

- Όσους αρματωμένους δείτε κατά δω κει στο Μανιάκι θα τους στείλετε που θα τους καρτερώ.

Οι ηρωικές Σουλιώτισσες

ΣΕΛΙΣ 34

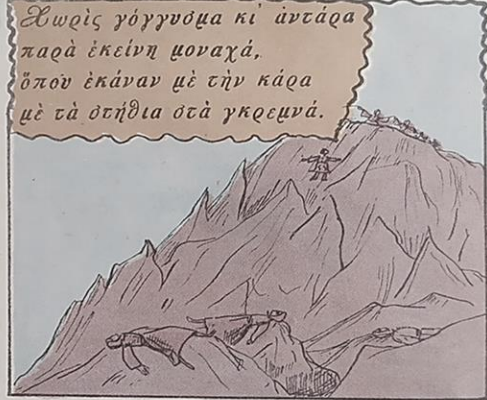
ΚΛΑΣΣΙΚΑ Εικονογραφημένα

ΕΞΗΝΤΑ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΒΙΧΑΝ ΠΙΑΣΤΗ
Σ' ΕΚΕΙΝΟ ΤΟΝ ΤΡΑΓΙΚΟ ΧΟΡΟ...
ΝΑ ΠΩΣ ΤΟΝ ΤΡΑΓΟΥΤΗΣΕ ΑΡΓΟ
ΤΕΡΑ Ο ΣΟΛΩΜΟΣ:

Είς ἐμάζωξε εἰς τὸ μέρος,
τοῦ Ζαλόγγου τὸ ἀκρινὸ
τῆς Ἐλευθερίας ὁ ἔρως
καὶ τὲς ἐμπνευσε χορὸν.

Τὰ φορέματα ἐφνείζαν
καὶ τὰ ξέπλεκα μαλλιά
κάθε γύρο ποὺ ἐγνείζαν,
ἀπὸ πάνω ἔλειπε μιά.

Χωρὶς γόγγυσμα κι' ἀντάρα
παρὰ ἐκείνη μοναχά,
ὄπον ἐκάναν μὲ τὴν κἀρα
μὲ τὰ σπῆδια σὰ γκρεμνά.

ΑΠ' ΑΝΤΙΚΡΥ ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΚΟΙΤΑΝΕ
ΚΑΙ ΔΕΝ ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΟΥΝ. ΚΟΙΤΑ-
ΖΟΥΝ ΚΑΙ ΔΕΝ ΠΙΣΤΕΥΟΥΝ ΣΤΑ ΜΑ-
ΤΙΑ ΤΟΥΣ...

Η ΧΡΥΣΩ ΠΟΥ ΕΙΧΕ ΜΕΙΝΕΙ ΣΤΕΡΝΗ
ΜΕ ΤΗΝ ΚΑΠΕΤΑΝΙΣΣΑ, ΣΑΝ ΗΡΘΕ Η
ΩΡΑ ΝΑ ΠΕΣΗ, ΚΟΙΤΑΞΕ ΚΑΤΩ, ΕΙΔΕ
ΤΙΣ ΣΚΟΤΩΜΕΝΕΣ ΚΙ ΑΛΛΟΦΡΟΝΗ
ΕΚΑΝΕ ΠΙΣΩ...

Πίσω στο ημερολόγιο

Ο χορός του Ζαλόγγου - τραγούδι

5
Μαρτίου

Ο ΧΟΡΟΣ ΤΟΥ ΖΑΛΟΓΓΟΥ

ΕΙΧΑΝ ΣΑΛΕΥΕΙ ΤΑ ΛΟΓΙΚΑ ΤΗΣ. ΠΗ-
ΓΑΙΝΕ ΚΙ ΕΡΧΟΤΑΝ ΣΤΟ ΧΕΙΛΟΣ ΤΟΥ
ΓΚΡΕΜΝΟΥ, ΜΙΑ ΕΣΚΤΕ ΚΑΙ ΜΙΑΟΥ-
ΣΕ ΜΕ ΤΙΣ ΝΕΚΡΕΣ ΚΑΙ ΓΥΡΙΖΕ ΠΙΣΩ.

"Οχι, δὲ θάοθω καλὲς μου ἀκόμα... Θὰ πάω
πίσω στὸ Σούλι... Στὸ Σούλι μας ποὺ τ' ἀφή-
χαμε μόνο... Στὸ Σούλι; Τὸ τουρκοπατημένο;
Ποτέ! Ποτέ!...

"Ακου, καρδιά μου! Βαστα γερά κι ἀντροπά-
τησε. Μπροστά είναι ὁ θάνατος, μὰ πίσω είναι
ἡ σκλαβιά κι ἡ ντροπή... Εἶμαι Σουλιώτισσα.
Εἶμαι Σουλιώτισσα!...

...Ἴδτε πὺς κοίτονται ἀγκαλιασμένες!. Μά,
Θέ μου, τί βλέπω; Ἡ Λάμπω σαλεύει τὸ χέρι
τῆς... Τὸ ἴδιο κι ἡ Λέσπω κι ἡ Βαγγελί... Ἡ
Λένη σηκώνεται καὶ μοῦ γνέφει... Σηκώνονται
ἄες, μ' ἀπλώνουν τὰ χέρια!

Μὰ ποῦ εἶμαι;
Μοῦ σάλεψαν
τὰ συλλοικιά!...
Δύστυχη Χρύ-
σω! Ἡ τελευ-
ταία Σουλιώ-
τισσα ντροπια-
σμένη, τρελλή!

Χάλλιο νὰ ἰδῶ τὸ γαῖμα μου
τῆ γῆς νὰ κοκκινίση
παρὰ τ' ἄσπρα μου μάγουλα
Τούρκος... Τούρκος...

Κωνσταντίνος Κανάρης

6
Μαρτίου

Ένα απόγευμα μερικοί Ψαριανοί ναυτικοί συζητούσαν σ' ένα καφενείο για τα συνταρακτικά γεγονότα της καταστροφής της Χίου, όταν σε μια στιγμή ένας από αυτούς έριξε μια ιδέα:

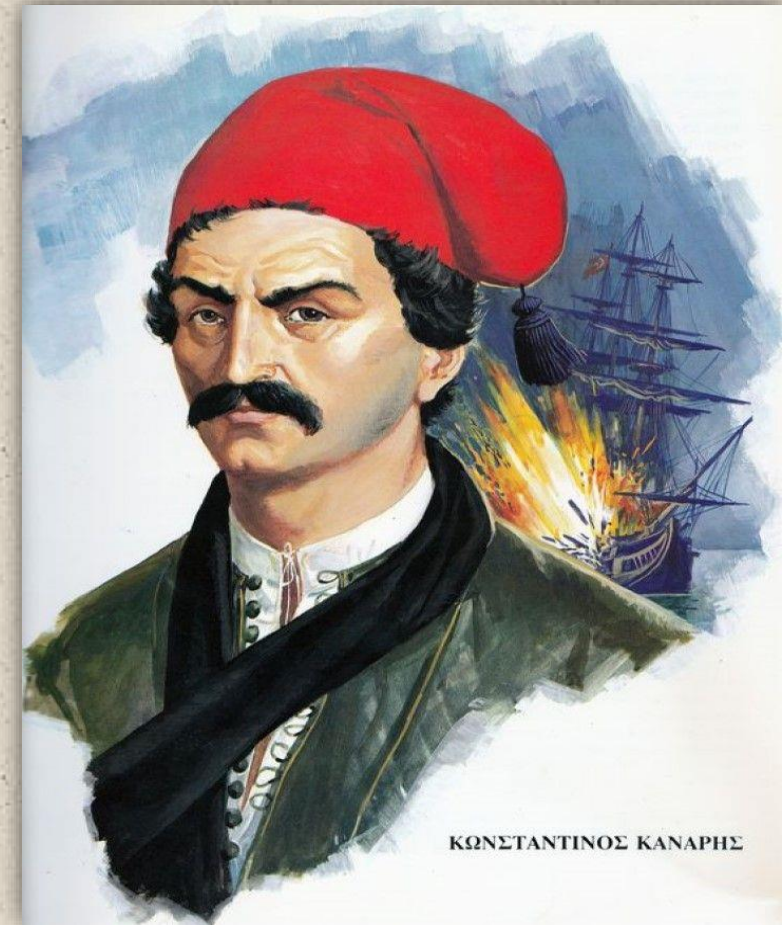
-Πρέπει να κάψουμε τα τούρκικα καράβια στο λιμάνι της Χίου. Αυτή θα είναι η καλύτερη εκδίκηση!

Ο ένας μετά τον άλλο δέχτηκαν την πρόταση και στο τέλος ορκίστηκαν να την πραγματοποιήσουν.

Αποφασίστηκε ν' αναλάβουν δυο πυρπολικά τη ριψοκίνδυνη αποστολή. Στο ένα καπετάνιος θα ήταν ο Κωνσταντίνος Κανάρης και στο άλλο ο Πιπίνος. Ετοιμάστηκαν τα πυρπολικά και την 1^η Ιουνίου του 1822 ξεκίνησαν από τα Ψαρά. Τα Ελληνικά πλοία πήραν θέσεις έξω από το λιμάνι, αθέατα μέσα στη σκοτεινή νύχτα. Τα δύο πυρπολικά γλίστρησαν ανάμεσά τους. Το κάθε πυρπολικό έσερνε και από μία βάρκα. Ο Πιπίνος έφθασε κοντά στην αντιναυαρχίδα χωρίς να συναντήσει εμπόδιο. Μόλις η πλώρη του πυρπολικού του άγγιξε το εχθρικό σκάφος, πήρε μπουρλότο. Αμέσως οι ναύτες πήδησαν στη βάρκα τους κι απομακρύνθηκαν. Για κακή τους τύχη όμως η φωτιά δεν μεταδόθηκε, οι Τούρκοι φρουροί ξεσήκωσαν με τις φωνές τους τους ναύτες και κατάφεραν ν' απομακρύνουν το επικίνδυνο πυρπολικό.

Ο Κανάρης όμως στάθηκε τυχερός. Έχωσε την άκρη της πλώρης του πυρπολικού του σε μια ανοιχτή θυρίδα της ναυαρχίδας, σφήνωσε κι έμεινε ακίνητο. Αμέσως μεταδόθηκε η φωτιά στο εσωτερικό του караβιού και φούντωσε το μεγάλο κατάρτι. Τ' άλλα καράβια δεν τολμούσαν να πλησιάσουν για να βοηθήσουν γιατί υπήρχε κίνδυνος ν' αρπάξουν φωτιά και να γίνουν και κείνα παρανάλωμα.

[...] Ο Κανάρης, αργότερα, πυρπόλησε κι άλλα τούρκικα καράβια. Το όνομά του πέρασε τα σύνορα της Ελλάδας κι έγινε γνωστό σε όλη της Ευρώπη, σε όλο τον κόσμο. Όλοι μιλούσαν, όλοι έγραφαν για τα απίστευτα κατορθώματά του, όλοι τον θαύμαζαν και οι μεγαλύτεροι ζωγράφοι της Ευρώπης – όπως και της Ελλάδας αργότερα – αποθανάτισαν στους πίνακές τους τον ίδιο τον ήρωα και τις σκηνές των κατορθωμάτων του. Κι ήταν από τους τυχερούς ήρωες της Επανάστασης ο Κωνσταντίνος Κανάρης. Έζησε πολλά χρόνια, χάρηκε της ελευθερίας της πατρίδας και δέχτηκε πολλές τιμές και αξιώματα. Πήρε από το επίσημο Ελληνικό κράτος το βαθμό του ναυάρχου, έγινε αρκετές φορές υπουργός αλλά και πρωθυπουργός. Πέθανε στις 2 Σεπτεμβρίου 1877, σε ηλικία ογδόντα επτά ετών. Είχε γεννηθεί το 1790.

Πίσω στο ημερολόγιο

«Υπέρ πατρίδος το παν» ή «Η Ελλάς ευγνωμονούσα»

7
Μαρτίου

Πίνακας του καλλιτέχνη Βρυζάκη, Θεόδωρου (1814 ή 1819 – 1878)
«Υπέρ πατρίδος το παν», 1858
Εκτίθεται στην Εθνική Πινακοθήκη – Παράρτημα Ναυπλίου

Στον πίνακα Θεόδωρου Βρυζάκη, απεικονίζεται η απελευθερωμένη Ελλάδα με τη μορφή μιας αρχαίας κόρης. Φοράει δάφνινο στεφάνι, αρχαιοελληνική ενδυμασία, έχει τα μαλλιά της λυτά και στα πόδια της φαίνονται σπασμένες οι αλυσίδες που την κρατούσαν δέσμια. Τα χέρια της, είναι ανοιγμένα σε μια κίνηση εναγκαλισμού, αλλά και προστασίας προς όλους όσους έκαναν θυσίες και αγώνες για να την απελευθερώσουν, αλλά και σε όσους έδωσαν όλες τους τις περιουσίες για την ανασυγκρότησή της, όπως φαίνεται από τα νομίσματα που της προσφέρουν.

Γύρω της, μπορούμε να δούμε πολλούς από τους πρωτεργάτες και τους γενναίους αγωνιστές της Επανάστασης. Μπορείτε ν' αναγνωρίσετε κάποιους;

Πίσω στο ημερολόγιο

Μερικοί από τους πρωτεργάτες και τους αγωνιστές που απεικονίζονται είναι οι: **Ρήγας Φεραίος**, **Αδαμάντιος Κοραής**, **Αλέξανδρος Υψηλάντης**, **Θεόδωρος Κολοκοτρώνης**, **Γεώργιος Καραϊσκάκης**, **Οδυσσεύς Ανδρούτσος**, **Κωνσταντίνος Κανάρης**, **Ανδρέας Μιαούλης**, **Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα**.

Ιωάννης Μακρυγιάννης

8
Μαρτίου

Το πραγματικό του όνομα, ήταν Ιωάννης Τριανταφύλλου. Τον ονόμασαν Μακρυγιάννη για το ψηλό του ανάστημα. Το Φεβρουάριο του 1829 στο Αργος, ο Ιωάννης Μακρυγιάννης ξεκίνησε ν' αποτυπώνει τις σκέψεις για τη δράση του στον Αγώνα στη δημοτική γλώσσα, τα γνωστά Απομνημονεύματα.

Είμαστε στο εμείς...

Γράφουν πολλοί σοφοί άντρες, γράφουν τυπογράφοι ντόπιοι και ξένοι διαβασμένοι για την Ελλάδα – ένα πράγμα με παρακίνησε κι έμενα να γράψω, ότι τούτη τη πατρίδα την έχουμε όλοι μαζί και σοφοί και αμαθείς και πλούσιοι και φτωχοί και πολιτικοί και στρατιωτικοί και οι πλέον μικρότεροι άνθρωποι όσοι αγωνιστήκαμε, αναλόγως ο καθένας, έχουμε να ζήσουμε εδώ. Λοιπόν, δουλέψαμε όλοι μαζί να τη φυλάμε κι όλοι μαζί και να μη λείει ούτε ο δυνατός «εγώ», ούτε ο αδύναμος. Ξέρετε πότε πρέπει να λείει ο καθένας «εγώ»; Όταν αγωνιστεί μόνος του και φτιάξει ή χαλάσει, να λείει εγώ. Όταν όμως αγωνίζονται πολλοί και φτιάχνουν κάτι, τότε πρέπει να λέμε «εμείς». Είμαστε στο «εμείς» και όχι στο «εγώ». Και στο εξής να μάθουμε και να έχουμε γνώση αν θέλουμε να φτιάξουμε χωριό και να ζήσουμε όλοι μαζί. Έγραψα την αλήθεια όπως είναι, να τη δούνε όλοι οι Έλληνες, ν' αγωνίζονται για την πατρίδα τους, για τη θρησκεία τους, να τη δούνε τα παιδιά μου και να λένε: «Έχουν γίνει αγώνες και θυσίες για την πατρίδα» και να έχουν φιλότιμο και να εργάζονται για το καλό της πατρίδας τους, της θρησκείας και της κοινωνίας.

Πίσω στο ημερολόγιο

Μακρυγιάννης, Απομνημονεύματα
(απόσπασμα)

Διονύσιος Σολωμός, ο εθνικός μας ποιητής

9
Μαρτίου

Το Μάιο του 1823, ο Σολωμός, σε ηλικία 25 ετών, γράφει τον «Ύμνο στην Ελευθερία». Ανεβαίνει τακτικά σ' ένα λόφο της Ζακύνθου κι ακούει τις κανονιές από την Πελοπόννησο. Η καρδιά του σφίγγεται. Εκεί κάθεται και γράφει τον «Ύμνο», έχοντας μπροστά του το όραμα της Ελευθερίας. Η ελευθερία που οραματίζεται, ζωντανεύει τα γεγονότα του Αγώνα και τη δύναμη και το μεγαλείο των αγωνιστών.

Ο «Ύμνος» αναγνωρίστηκε από πολλούς. Κυκλοφόρησε στο εξωτερικό, μεταφράστηκε σε πολλές γλώσσες και το 1865, με βασιλικό διάταγμα καθιερώθηκε ως Ύμνος του Έθνους.

Ο Σολωμός, παρόλο που δεν πολέμησε, μέσω της ποίησής του, ανύψωσε τους Έλληνες αγωνιστές κι έκανε γνωστό τον αγώνα τους στους δυνατούς της Δύσης.

Το μεγάλο έργο της ζωής του Σολωμού, είναι οι «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι». Ποίημα το οποίο μιλά για τις τελευταίες ημέρες της πολιορκίας του Μεσολογγίου. Ο ποιητής, δοξάζει τους ηρωικούς αγωνιστές, άντρες και γυναίκες. Οι ήρωες δεν έχουν τρόφιμα και είναι εξαντλημένοι από την πείνα. Πολεμοφόδια δεν υπάρχουν. Είναι άνοιξη κι η εποχή αυτή τους θυμίζει πόσο όμορφη είναι η ζωή. Με τη σκέψη αυτή, δεν είναι πια πολιορκημένοι, είναι ελεύθεροι καθώς αποφασίζουν την ηρωική έξοδο του Μεσολογγίου. Κερδίζουν τη μάχη της αιωνιότητας και γίνονται σύμβολα.

Χειρόγραφο του Διονύσιου Σολωμού από τους «Ελεύθερους Πολιορκημένους»

Μετά, μεγαλοψύχη στο ποτό κι στη δόξα
κι αν στο κρηφό μισπριό ζην παντα τα παιδιά
λογισμοί κι έργα κι ονειρο τί τάρ' ήταν τα μέτριά
τα μέτριά τ'ότα να δ'ιδέν μετ το μανέρμι δάσος,
περ ζάβητ στ' τριγύρισα τ' αδανάτα ποδάγια
(μύτα) με γίλα της λαμαρής με γίλα τ'ε βαγιάνα
το δεικνύστ πάτιμα δέν άκνσα δέν ίδα

Πίσω στο ημερολόγιο

Ο Διονύσιος Σολωμός, γεννήθηκε το 1798 στη Ζάκυνθο. Ο πατέρας του κατείχε τίτλο ευγενείας και μεγάλη περιουσία. Η μητέρα του, ήταν μια απλή, αλλά πολύ όμορφη γυναίκα. Τα παιδικά του χρόνια, ήταν ήρεμα. Μάθαινε ιταλικά και το 1807 φεύγει για να σπουδάσει εκεί.

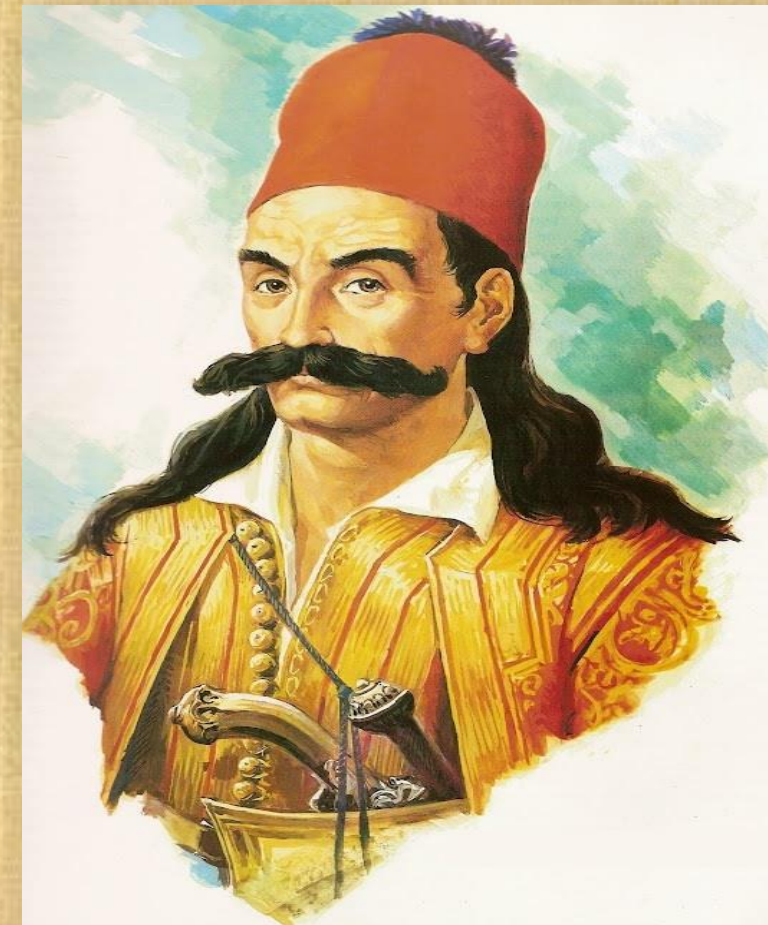
Γεώργιος Καραϊσκάκης

10
Μαρτίου

Μετά την κατάληψη του Μεσολογγίου από τους Τούρκους, οι Έλληνες κυριεύτηκαν από φόβο. [...] Στην Πελοπόννησο, αλώνιζε ο Ιμπραήμ και η Ρούμελη βρισκόταν στο έλεος του Κιουταχί. Έτσι, οι κυβερνητικοί αναγκάστηκαν ν' αφήσουν ελεύθερο τον Κολοκοτρώνη, τον οποίο είχαν φυλακίσει, προκειμένου ν' αντιμετωπίσει τον Ιμπραήμ. Χρειαζόταν όμως και κάποιος, ανάλογος με τον Κολοκοτρώνη να πολεμήσει τον Κιουταχί στη Στερεά. Η κυβέρνηση λοιπόν αποφάσισε πως ο καλύτερος για ν' αντιμετωπίσει τον Κιουταχί, ήταν ο Καραϊσκάκης.

[...] Ο Καραϊσκάκης ξεκίνησε αμέσως με το ασκέρι του για την Αθήνα. Στρατοπέδευσε στην Ελευσίνα και χτύπησε τον Κιουταχί στο Χαϊδάρι, προξενώντας του πολλές ζημιές. Έμεινε στην Αττική μερικούς μήνες για να πολεμάει τους Τούρκους κι έπειτα, αφήνοντας άλλους στο πόδι τού, έφυγε για καινούργιες επιχειρήσεις. Πολύ γρήγορα, δίνοντας συνέχεια νικηφόρες μάχες – και πολεμώντας πάντα μπροστά από τους στρατιώτες του – κατάφερε να ξεκαθαρίσει τη Στερεά από τους Τούρκους. Τα παλικάρια του τον ονόμασαν Σταυραετό της Ρούμελης κι όλοι οι Έλληνες τον θαύμαζαν για τον απaráμιλλο ηρωισμό του. Μετά την απελευθέρωση της Στερεάς, ξαναγύρισε στην Αθήνα, να λογαριαστεί μια και καλή με τον Κιουταχί. Οι δυνάμεις των Ελλήνων, είχαν αποφασίσει να χτυπήσουν τον Κιουταχί στις 23 Απριλίου κι ο Καραϊσκάκης, την προηγούμενη μέρα είχε δώσει διαταγή στους άντρες του να μη δώσουν καμιά αφορμή στους Τούρκους. Κάποιος όμως τον παράκουσε κι έτσι φούντωσε η μάχη. Ο Καραϊσκάκης, ακούγοντας τον πυροβολισμό, πετάχτηκε από τη σκηνή του, πήδησε στη σέλα του αλόγου του και το σπηρούνιασε για να πάρει μέρος στη μάχη. Το άλογο όμως, έμεινε ακίνητο στο θέση του. Ο υπασπιστής του Καραϊσκάκη του ζήτησε με αυστηρό τρόπο να κατέβει από το άλογο, αφού το έβλεπε πρώτη φορά να μένει ακίνητο και κατάλαβε ότι το ζώο, από ένστικτο υποπτεύθηκε κάποιο κίνδυνο. Ο Καραϊσκάκης, φουρκισμένος από τη συμπεριφορά του υπασπιστή του κατέβηκε από το άλογό του και με δυο σάλτα βρέθηκε στη σέλα ενός άλλου αλόγου. Δεν πρόλαβε ν' απομακρυνθεί πολύ κι ένα βόλι τον χτύπησε και τον έριξε κάτω. Πριν «φύγει», είπε στα παλικάρια του: «Στο γιο μου αφήνω το σπαθί μου. Τα κορίτσια μου τ' αφήνω σε σας να τα προστατέψετε... Τελειώστε το έργο που άφησα στη μέση».

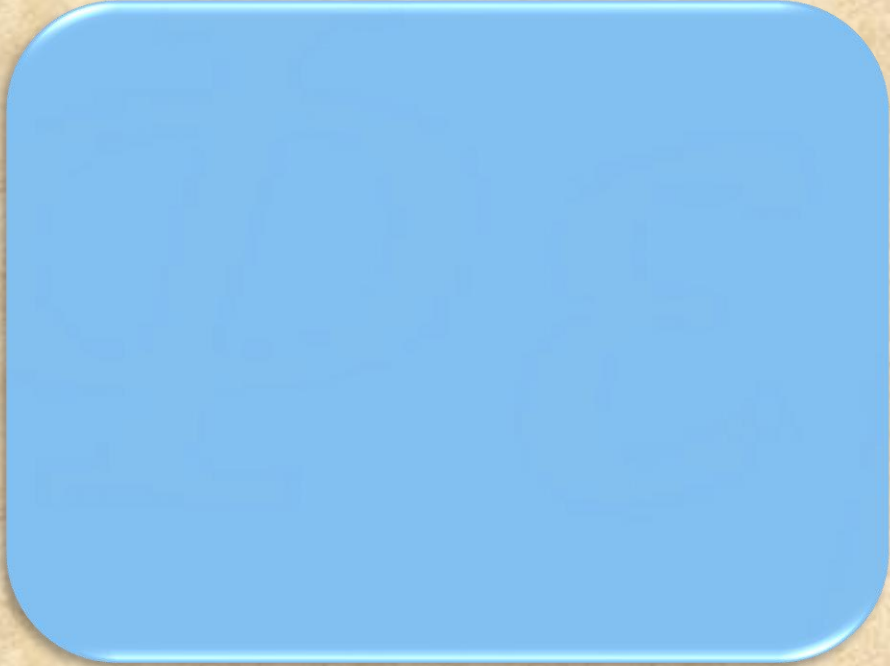
Το μέρος που χτυπήθηκε ο Γεώργιος Καραϊσκάκης, βρίσκεται εκεί που βρίσκεται σήμερα το στάδιο Καραϊσκάκη.

Πίσω στο ημερολόγιο

Ρήγας Φεραίος Βελεστινλής

Ο Ρήγας γεννήθηκε στο Βελεστίνο (Φερές) της Θεσσαλίας το 1757 και γι' αυτό ονομάστηκε Βελεστινλής ή Φεραίος. Έθεσε ως σκοπό της ζωής του την απελευθέρωση της Ελλάδας και των άλλων βαλκανικών χωρών. Ο σκοπός του αυτός απαιτούσε κατάλληλη προετοιμασία. Γι' αυτό μετέφρασε στην ελληνική γλώσσα, βιβλία που θα βοηθούσαν το λαό να μορφωθεί και εξέδωσε έργα με επαναστατικό περιεχόμενο.

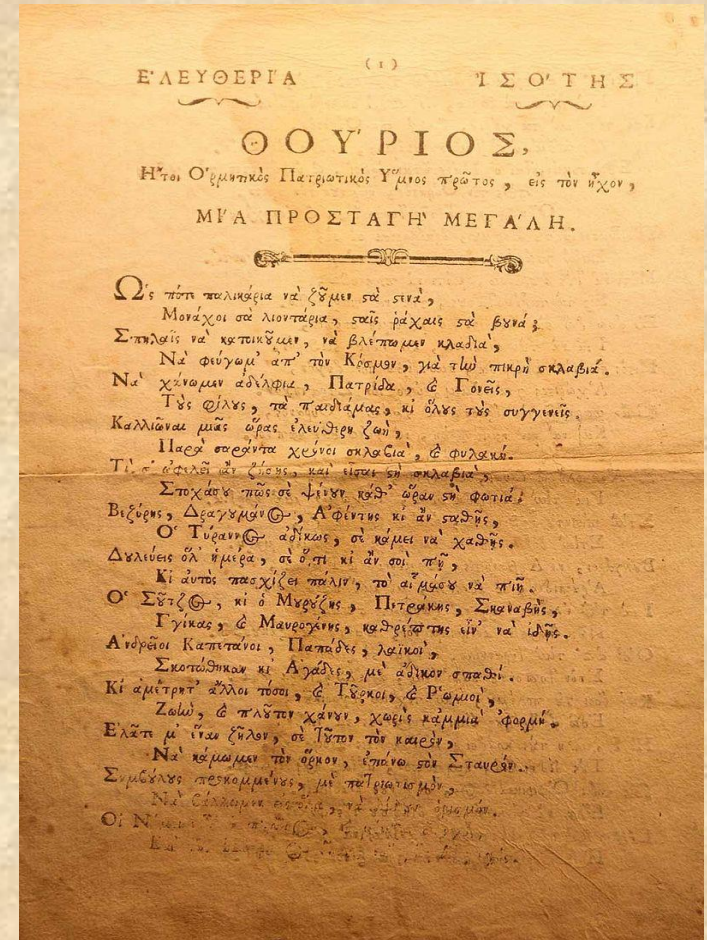
Βούλγαροι κι Αρβανίτες, Αρμένιοι και Ρωμοί για την ελευθερία να ζώσομεν σπαθί, λέει χαρακτηριστικά στον περίφημο «Θούριό» του.

Ο Θούριος (πατήστε πάνω στο μπλε τετράγωνο για να τον ακούσετε)

Στίχοι: Ρήγας Φεραίος Μουσική: Χρήστος Λεοντής

Πρώτη εκτέλεση: Νίκος Ευλούρης

Πίσω στο ημερολόγιο

Φυλλάδιο του Θούριου από το 1798

Παραδεισένιο πρωινό, γεμάτο απ' το έλεος του Θεού, αλλά και την κακία των ανθρώπων.

Η θέση του Διάκου στα Πουριά, στην Αλαμάνα, γίνεται όλο και πιο κρίσιμη. Οι Αρβανίτες έκλεισαν τα περάσματα κατά τη Δαμάστα και τον Καλλίδρομο και τον πιέζουν ασφυκτικά. Οι σύντροφοί του με αυτόν μπροστά παλεύουν υπεράνθρωπα σώμα με σώμα. Τα ντουφέκια δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν άλλο και τα γιαταγάνια είναι μοναχά σε χρήση. Τραντάζεται η γη από τα ποδοβολητά. Ο Διάκος μπροστά, σαν να μην ήταν άνθρωπος.

Τα εχθρικά βόλια έχουν πληγώσει θανάσιμα τους συντρόφους του, όσους δεν σκόρπισαν αφού έχει χαθεί κάθε ελπίδα για νίκη. Λίγοι τ' απομένουν ακόμα και πολεμούν πλάϊ του. Ο ιπποκόμος του πάει στο Διάκο τ' άλογό του και τον παρακαλεί ν' ανέβει και να φύγει. Εκείνος όμως θυμωμένος του λέει:

- «Ο Διάκος δεν φεύγει. Δεν αφήνει τους συντρόφους του!» εννοώντας αυτούς που είχαν κλειστεί στο χάνι της γέφυρας για να τον υπερασπιστούν.

Έχει απομείνει σχεδόν μόνος του κι ακόμα μάχεται. Ένα βόλι του σπάει το δεξί χέρι, μα δεν τα χάνει.

- «Προσκύνα Διάκο τον πασά, να σώσεις τη ζωή σου», του φωνάζουν οι Αρβανίτες.

- «Όσο είναι ο Διάκος ζωντανός πασά δεν προσκυνάει», τους αποκρίνεται.

Μετά από ώρα μάχης, ο Διάκος λαβωμένος σωριάζεται λιπόθυμος και πέντε Αρβανίτες Τσάμηδες τον κρατάνε σφιχτά και τον πάνε στους πασάδες για να εισπράξουν την αμοιβή τους.

Ο Ομέρ Βρυώνης, εντυπωσιασμένος από την ανδρεία και τον ηρωισμό του Διάκου, ο οποίος έχει συνέλθει, αποφασίζει να τον γιατρέψει και να τον ελευθερώσει. Ο Διάκος κατάλαβε τις προθέσεις του κι αρνείται κάθε τους βοήθεια.

- «Δε θέρω, ορέ», τους λέει, «να μου λυπηθείτε εσείς την παληκαριά. Εκείνος που πεθαίνει για την πατρίδα και την πίστη του Χριστού δεν φοβάται τον θάνατο».

- «Τι λες ορέ παλαβέ; Προτιμάς τον θάνατο;» ρωτά ο Βρυώνης.

- «Τον προτιμώ και κάμε το χρέος σου μια ώρα αρχύτερα να μη σας βλέπω στα μάτια μου», ήταν η απόκρισή του.

Ο Βρυώνης παρ' όλα αυτά θέλει να τον γλιτώσει. Αφήνει τον Χαλήλ μπέη να τον καταφέρει να γίνει σύμμαχός του και να υπηρετεί τους Τούρκους. Μάταια όμως. Παίρνει κι εκείνος την απάντηση: «Πάτε και σεις κι η πίστη σας, Μουρτάδες να χαθήτε, εγώ γραικός γεννήθηκα, γραικός θε να πεθάνω...».

Παίρνουν λοιπόν την απόφαση να σκοτώσουν το Διάκο. Και ήταν μέρα, χαρά Θεού. Κι ο ανοιξιάτικος ήλιος πλούτιζε με τα χρυσάφια του τη λουλουδιασμένη γη, τις παπαρούνες και τ' αγριολούλουδα. Κελαηδούσαν τα χελιδόνια στις ρίζες των ανθισμένων δέντρων.

*Για δεξ καιρό που διάλεξε ο
χάρος να με πάρει, τώρα
που ανθίζουν τα κλαδιά και
βγάζει η γης χορτάρι....*

Πίσω στο ημερολόγιο

«Μάχου υπέρ πίστεως και πατρίδος»

Μια μεγάλη στιγμή

Λίγα λόγια για τον Αλέξανδρο Υψηλάντη

Γεννήθηκε στην Κωνσταντινούπολη το 1792 και καταγόταν από εύπορη οικογένεια. Γονείς του ήταν ο Κωνσταντίνος Υψηλάντης και η Ελισάβετ Βακαρέσκου. Έλαβε εκλεκτή μόρφωση και κατατάχθηκε στο σώμα των εφίππων σωματοφυλάκων του Τσάρου Αλέξανδρου Α' της Ρωσίας. Το 1820, αναλαμβάνει την αρχηγία της Φιλικής Εταιρείας κι εγκαθίσταται στην Οδησό.

Ο Εμμανουήλ Ξάνθος πήγε στην Πετρούπολη και πρότεινε στον Αλέξανδρο Υψηλάντη την αρχηγία της Φιλικής Εταιρείας. Μεταξύ τους, υπήρχε ο παρακάτω διάλογος:

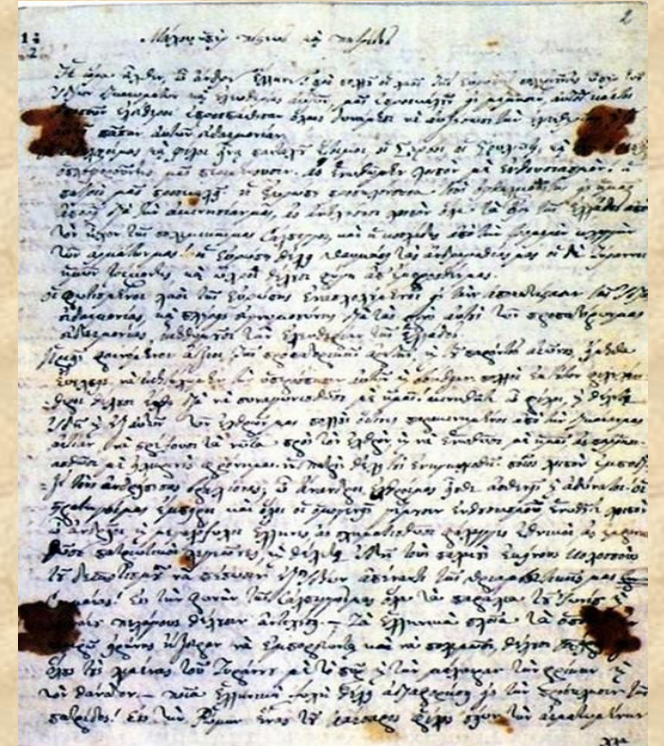
Υψηλάντης: Γιατί οι Έλληνες δεν προσπαθούν να ελευθερωθούν ή, τουλάχιστον να ελαφρώσουν το ζυγό τους;

Ξάνθος: Πώς να το καταφέρουν πρίγκιπά μου; Αφού όλοι οι αξιόλογοι συμπατριώτες μας φεύγουν στην ξενιτιά και τους αφήνουν ορφανούς;

Υψηλάντης: Αν ήξερα ότι οι συμπατριώτες μου με χρειάζονται και πιστεύουν ότι μπορώ να τους βοηθήσω, σε βεβαιώνω ότι θα θυσιάζα πρόθυμα όχι μόνο την περιουσία αλλά και τη ζωή μου.

Ξάνθος: Δώστε μου τότε, πρίγκιπα, το χέρι σας για να επιβεβαιώσετε το λόγο σας.

Κοιτάζοντάς τον κατάματα ο Υψηλάντης με κάποιο θαυμασμό του έδωσε το χέρι. Έτσι σιωπηλά κλείστηκε η συμφωνία εκείνη, που αποφάσιζε την τύχη ολόκληρου του ελληνικού έθνους.

Στις 24 Φεβρουαρίου 1821, ο Αλέξανδρος Υψηλάντης κυκλοφόρησε στο Ιάσιο της Μολδοβλαχίας (της σημερινής Ρουμανίας) την παραπάνω προκήρυξη, με τίτλο «Μάχου υπέρ πίστεως και πατρίδος» με την οποία κήρυττε την έναρξη της Επανάστασης στις παραδουνάβιες ηγεμονίες. Η προκήρυξη καλούσε όλους τους Έλληνες να ξεσηκωθούν. Αναφερόταν στους αγώνες των ευρωπαϊκών λαών να διώξουν τους τυράννους τους και διαβεβαίωνε ότι η Ρωσία θα βοηθήσει την Ελληνική Επανάσταση.

Τα παιδιά του Μεσολογγίου

14
Μαρτίου

Στη δεύτερη και τραγική πολιορκία του Μεσολογγίου (1825-1826), την ώρα που οι άνδρες αγωνίζονταν να υπερασπιστούν την πολιτεία, οχυρωμένοι πίσω από ένα φρούριο που στην πραγματικότητα ήταν ένας απλός φράχτης με 23 προμαχώνες («γελαδομαντρί» το έλεγε ο λαός), τα παιδιά δεν έμεναν αμέτοχα.

«Όσο για τα παιδιά – και τι δε σκαρφίζονται τούτα! Βλέπουν τα ντουφέκια, τα γιαταγάνια, τις πιστόλες και τους αρέσουν. Ακούν τα κανόνια να βροντάνε, βλέπουν να τα τραβάνε για να καθαρίσουν τις μπούκες τους και να τις ξαναγεμίσει και δεν ξεκολλάνε από τους προμαχώνες κι ας τρώνε κατραπακιές από τις μάνες τους. Τρέχουν και μαζεύουν κι αυτά τούρκικες μπάλες και μολύβια και τα δίνουν στην επιτροπή. Ξεσηκώνουν, όπως συνηθίζουν πάντα τα παιδιά, τους μεγάλους και κάνουν παιχνίδι τους τον πόλεμο. Φτιάχνουν όχι μόνο ξύλινα σπαθιά και τουφέκια, μα σηκώνουν στις πλατείες μικρούς και ταμπούρια και φτιάχνουν με μολύβι κανονάκια και μπάλες. Δεν κάνουν όμως μονάχα παιχνίδι τους τον πόλεμο, μα κουβαλάνε χώμα και πιο ύστερα, άμα πλησίαζαν πολύ κοντά στο φράχτη τους οι Τούρκοι και πιάνανε τον πετροπόλεμο με τους μεγάλους, τρέχανε τότε κι αυτά και τους παράβγαιναν στον πετροπόλεμο ρίχνοντας βροχή τα κοτρόνια στους εχθρούς».

Πίσω στο ημερολόγιο

Η Μαντώ Μαυρογένους σώζει τη Μύκονο

15
Μαρτίου

Ξημέρωνε η 22^α Οκτωβρίου 1822. Από τα ανατολικά της Μυκόνου προς τη βραχώδη νησίδα «Σταπόδια» φάνηκε από τον ορίζοντα ο Οθωμανικός στόλος του Καπουδάν Πασά. Οι φρουροί της Μυκόνου που αγρυπνούσαν μερόνυχτα, στο ψηλότερο μέρος του νησιού έδωσαν αμέσως το σινιάλο του κινδύνου.

Ο εχθρικός στόλος στρέφοντας πλήρη τώρα ολίσια από την Τήνο γέμιζε με τα καράβια του το πλατύ κανάλι ανάμεσα στην Τήνο και τη Μύκονο. Μια αλγέρικη γαλέρα πλέει σε πολύ μικρή απόσταση, σχεδόν ξυστά από τη Μύκονο με επιθετική πρόθεση. Έχουν τελειώσει οι τροφές τους και οι Αφρικανοί, που έχουν συμμαχήσει με τους Τούρκους, θέλουν να λεηλατήσουν τα κοπάδια του νησιού. Τα νησιώτικα παλληκάρια όμως με τη Μαντώ επικεφαλής ανοίγουν τουφέκι κατά πάνω τους. Μέσα από τα πολεμικά τραγούδια, τους στέλνουν βροχή τις σφαίρες. Τα υπόλοιπα εχθρικά πλοία που είχαν προσπεράσει περιφρονητικά θέλουν να τιμωρήσουν, να εκδικηθούν αυτή τη μικρή προκλητική γωνιά που τόλμησε να σηκώσει άφοβα κεφάλι εναντίον τους.

-Αλλοίμονό σας Έλληνες τι σας περιμένει – ωρύονται από μέσα με λύσσα οι Αλγερινοί.

-Κοπιάστε να σας περιποιηθούμε, τους απαντούν εκείνοι σαρκαστικά.

Η Μαντώ με όλα τα παλληκάρια της ορμάει ακάθεκτη ανάμεσά τους. Οι εχθρικές σφαίρες τη βάζουν στόχο, μα εκείνη απηφώντας το θάνατο, ορθώνεται γιγάντια με το σπαθί υψωμένο και χτυπάει αλύπητα τον εχθρό. Ύστερα από μεγάλο αγώνα οι Αφρικανοί φεύγουν νικημένοι. Όταν η Μαντώ βλέπει ότι ο εχθρός έχει νικηθεί φωνάζει θριαμβευτικά υψώνοντας τη Σημαία: «Νίκη στον Σταυρό μας, τιμή και δόξα στους γενναίους μας».

Όλοι μαζί σαν μια απέραντη ηχώ της απαντούν: «Δόξα στην αρχηγό μας, δόξα στη Μαντώ Μαυρογένους».

Η Μύκονος χρωστάει σ' εκείνη τη σωτηρία της.

Πίσω στο ημερολόγιο

Ποιήματα αφιερωμένα στην Επανάσταση του 1821

16
Μαρτίου

Ελεύθεροι πολιορκημένοι

Άκρα του τάφου σιωπή στον κάμπο
βασιλεύει.

Λαλεί πουλί, παίρνει σπυρί, κι η μάνα το
ζηλεύει.

Τα μάτια η πείνα εμαύρισε· στα μάτια η μάνα
μνέει·

στέκει ο Σουλιώτης ο καλός παράμερα και
κλαίει:

«Έρμο τουφέκι σκοτεινό, τι σ' έχω εγώ στο
χέρι; Όπου συ μου 'γίνες βαρύ κι ο Αγαρηνός
το ξέρει.»

Διονύσιος Σολωμός

Πίσω στο ημερολόγιο

Πατρίδα

Πατρίδα σαν τον ήλιο σου ήλιος αλλού δεν λάμπει·
πώς είς το φως σου λαχταρούν η θάλασσα κι οι κάμποι,
πώς λουλουδίζουν τα βουνά, τα δάση, οι λαγκαδιές,
στέλνοντάς σου θυμίαμα μυριάδες μυρωδιές!

Αφρολογούν οι ρεματιές και λαχταρίζ' η λίμνη.
Χίλιες πουλιών λαλιές ηχούν της ομορφιάς σου ύμνοι, σ' απειρ'
αστράφτουν χρώματα, παντού, λογής λογής, τ' αγέρος τα
πετούμενα, τα σερπετά της γής.

Λορέντζος Μαβίλης

Του πολέμου του '21

Κρυφά το λένε τα πουλιά, κρυφά το λέν τ' αηδόνια
κρυφά το λέει κι ο ηγούμενος από την Άγια Λαύρα.
«Παιδιά, για μεταλάβετε, για ξομολογηθείτε
δεν είν' ο περσινός καιρός κι ο φετεινός χειμώνας.
Μας ήρθε η άνοιξη πικρή, το καλοκαίρι μαύρο,
γιατί σηκώθη πόλεμος και πολεμάν τους Τούρκους.
Να διώξουμ' όλη την Τουρκιά ή να χαθούμε όλοι.»

Δημοτικό

Οδυσσέας Ανδρούτσος – Η μάχη στο Χάνι της Γραβιάς

Η πανωλεθρία των επαναστατημένων στην Αλαμάνα και ο θάνατος του Αθανασίου Διάκου ήταν μεγάλα πλήγματα στο ηθικό των Ελλήνων. Αντίθετα, στην αντίπαλη πλευρά το ηθικό είχε αναπτρωθεί. Ο δρόμος είχε ανοίξει. Ο Κιοσσέ Μεχμέτ και ο Ομέρ Βρυώνης θα προέλαυναν στη Στερεά Ελλάδα κι έπειτα θα περνούσαν στην Πελοπόννησο.

Για την εκστρατεία αυτή ο Ομέρ Βρυώνης είχε διατάξει τους καπεταναίους της Δυτικής Ελλάδας να μαζευτούν στη Φωκίδα, στη Γραβιά. Εκεί θα τους συναντούσε με σκοπό να τους πάρει στην εκστρατεία μαζί του.

Ο Ομέρ Βρυώνης υπολόγιζε και στη βοήθεια του Οδυσσέα Ανδρούτσου, τον οποίο γνώριζε από παλιά και του έγραψε πως αν τους βοηθούσε θα του έδινε να διαφεντεύει όλη τη Στερεά Ελλάδα. Ο Ανδρούτσος φουντωμένος από θυμό με το γράμμα του Ομέρ Βρυώνη ετοιμάστηκε για μάχη. Θα πήγαινε στη Γραβιά, αλλά με άλλους σκοπούς.

Στις 3 Μαΐου 1821 έφτασε στο πλινθόκτιστο χάνι της Γραβιάς, ένα μακρόστενο κτίριο στο οποίο διανυκτέρευαν περαστικοί που νυχτώνονταν στο δρόμο. Είχε στάβλο για τα ζώα και χώρο για τους ίδιους, για να φάνε και να ξεκουραστούν. Ο Ανδρούτσος είχε μαζί του περίπου εκατό άνδρες. Στο χάνι μαζεύτηκαν κι άλλοι καπεταναίοι, με πρώτους και καλύτερους τον Πανουργιά και τον Γιάννη Δυοβουνιώτη, τους άλλους δύο συντρόφους του Αθανασίου Διάκου, στη μάχη της Αλαμάνας.

-Να ταμπουρωθούμε στο χάνι αδέρφια! πρότεινε ο Οδυσσέας Ανδρούτσος. Εδώ θα είμαστε προστατευμένοι και θα πολεμήσουμε μέχρι θανάτου.

Οι άλλοι δύο είχαν τις αντιρρήσεις τους.

-Που να χωρέσουμε όλοι στο χάνι, ωρέ 'Δυσσέα;

-Επικίνδυνο πράγμα ο κλειστός χώρος. Σαν τα ποντίκια μέσα στη φάκα θα είμαστε.

Τελικά δε συμφώνησαν. Ο Οδυσσέας επέμενε για το χάνι ενώ οι υπόλοιποι ήθελαν έξω, στον ανοιχτό χώρο. Έτσι χωρίστηκαν. Οι μεν μέσα στο χάνι και οι υπόλοιποι στα υψώματα αριστερά του και δεξιά του.

-Και τώρα, παλικάρια μου, είπε δυνατά ο Ανδρούτσος, όσων το λέει η καρδιά σας, πιάστε μαζί μου τον χορό κι ελάτε να ταμπουρωθούμε μέσα στο χάνι. Άρπαζε ο ένας το μαντίλι του άλλου και πιανότανε στον χορό ώσπου να περάσουν την πόρτα στο χάνι. Όλοι τραγουδούσαν. Εκατόν δεκαεπτά άνδρες είχαν μπει μέσα χορεύοντας. Με εντολή του Ανδρούτσου, το χάνι μετατράπηκε σε απόρθητο φρούριο. Οι άνδρες του άρχισαν να φτιάχνουν πολεμίστρες και να καλύπτουν τα περιττά ανοίγματα. Οι Τούρκοι δεν άργησαν να φτάσουν: σχεδόν οχτώ χιλιάδες πεζοί και χίλιοι ιππείς. Στις 8 Μαΐου ο Ομέρ Βρυώνης στέλνει ξανά μήνυμα στον Ανδρούτσο να παραδοθεί και να συμμαχήσει μαζί του κι εκείνος εξοργισμένος αρνείται.

Τρεις φορές ορμάει ο στρατός του Ομέρ Βρυώνη στο χάνι και τις τρεις τον αποκρούουν οι Έλληνες. Μέχρι και με τσεκούρια όρμησαν για να γκρεμίσουν τους τοίχους, μα δεν τα κατάφεραν κι αποφασίζουν την επόμενη μέρα ν' ανατινάξουν το χάνι φέρνοντας κανόνια. Μα ο Οδυσσέας Ανδρούτσος, ως έμπειρος αρματολός, διαβάζει τη σκέψη του κι αποφασίζει να πάρει τους άντρες του μέσα στη νύχτα και να φύγουν. Τα ξημερώματα που ο εχθρός έχει ησυχάσει, τα παλικάρια του Ανδρούτσου αφήνουν κρυφά το φρούριό τους, περνούν ανάμεσα από τους Τούρκους με τα σπαθιά τους και χαλάνε τις γραμμές τους πιάνοντάς τους στον ύπνο. Οι απώλειές τους ήταν έξι πολεμιστές και το κέρδος τους να κόψουν τον δρόμο των Τούρκων προς την Πελοπόννησο.

Τα ξημερώματα της 9^{ης} Μαΐου η μάχη είχε τελειώσει. Οι Έλληνες είχαν νικήσει. Το ηθικό των Τούρκων έπεσε κατακόρυφα και η εκστρατεία που είχε στόχο να καταπνίξει την Επανάσταση στην Πελοπόννησο αναβλήθηκε.

Πίσω στο ημερολόγιο

Σημαίες της Επανάστασης

18
Μαρτίου

Ξέρατε ότι...

Η λέξη **σημαία** προέρχεται από το ουσιαστικό «**σήμα**», απ' όπου βγαίνει και το ρήμα «σημαίνω».

Το «**μπαϊράκι**», η πολεμική σημαία των αρματολών και των κλεφτών της Ελληνικής Επανάστασης του 1821, προέρχεται από την τούρκικη λέξη «**μπαϊράκ**» («μπαϊρακτάρ» λένε στα τούρκικα τον σημαιοφόρο).

«**Φλάμπουρο**» λεγόταν η γιορτινή σημαία της Επανάστασης και «**παντιέρα**» η ναυτική.

Σημαία του Αγώνα της Ανεξαρτησίας με παράσταση του Αγίου Γεωργίου

Σημαία της Επανάστασης του 1821 με σύμβολα της Φιλικής Εταιρείας

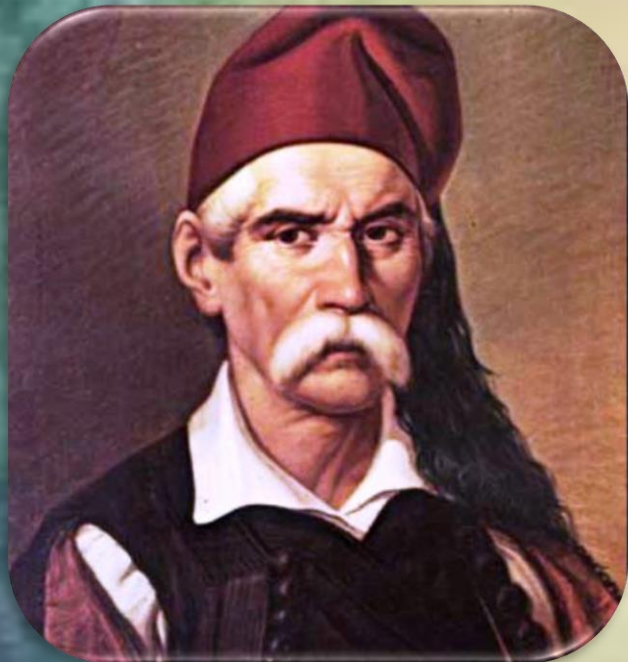
Επαναστατική σημαία των Σπετσών

Σημαία του πυρπολητή Κωνσταντίνου Κανάρη με πέντε οριζόντιες γραμμές και λευκό σταυρό

Νικήτας Σταματελόπουλος ή Νικηταράς

19
Μαρτίου

Ο Νικήτας Σταματελόπουλος ή Νικηταράς, όπως είναι γνωστός, καταγόταν από ένα χωριό του Μοριά που λεγόταν Τουρκολέκα. Ο πατέρας του, που είχε πάρει το όνομά του από κει, λεγόταν Σταματέλος Τουρκολέκας και ήταν άνθρωπος του τουφεκιού και καπεταναίος. Από την πλευρά της μαμάς του είχαν συγγένεια με τον Κολοκοτρώνη, που ήταν θείος του. Καταγόταν από φτωχή οικογένεια και προκειμένου να τη βοηθήσει έπιασε δουλειά από πολύ μικρός σ' ένα σιδεράδικο ως εργάτης. Δυσκολευόταν πάρα πολύ και δεν μπορούσε να συνηθίσει τον ήχο του σφυριού πάνω στο αμόνι και τη ζέστη του καμινιού.

Μια μέρα, πέρασε την πόρτα του σιδεράδικου ο Ζαχαριάς, ο ξακουστός πρωτοκλέφτης του Μοριά. Ο Νικηταράς τον αναγνώρισε κι έμεινε με το στόμα ανοιχτό να τον χαζεύει. Ο κλέφτης, το κατάλαβε και πλησίασε το μουτζουρωμένο αγόρι.

-Πώς σε λένε εσένα, ωρέ; τον ρώτησε και όταν του είπε το όνομά του, ο Ζαχαριάς κατάλαβε τίνος γιος ήτανε.

-Συ ωρέ, γιος του Τουρκολέκα, τι γυρεύεις εδώ πέρα;

Ο Νικήτας, έσκυψε το κεφάλι του από ντροπή.

-Να σε πάρω μαζί μου, ωρέ, στο βουνό. Έρχεσαι;

Χωρίς δεύτερη σκέψη, το αγόρι πέταξε τα παλιόρουχα του σιδερά κι ακολούθησε τον Ζαχαριά. Μερικά χρόνια αργότερα, θα παντρευόταν την κόρη του.

Με την κήρυξη της Επανάστασης τον βρίσκουμε να πολεμά στο πλευρό του θείου του, Θεόδωρου Κολοκοτρώνη, για την κατάληψη της Τριπολιτσάς. Διακρίθηκε σε ένα σωρό μάχες άλλοτε στον Μοριά κι άλλοτε στη Ρούμελη. Μάλιστα, στη μάχη των Δολιανών πολέμησε με εξακόσιους άντρες τον αντίπαλο στρατό των έξι χιλιάδων ανδρών και τον κατατρόπωσε.

Ο Νικήτας, σαν άνθρωπος ήταν σεμνός και μαζεμένος. Στη μάχη όμως, μεταμορφωνόταν σε άγριο θηρίο, που σκορπούσε τον τρόμο και τον φόβο στους Τούρκους.

Τον Ιούλιο του 1822, στα Δερβενάκια, ρίχτηκε με μανία στα ασκέρια του Δράμαλη κρατώντας σφιχτά το γιαταγάνι του στο χέρι. Μετά τη μάχη χρειάστηκε να φωνάζουν το γιατρό και να αφήσει κάμποσες ώρες το χέρι του μέσα στο ζεστό νερό για να χαλαρώσουν τα νεύρα και να καταφέρει να το ανοίξει ξανά. Τόσο είχε πρηστεί η παλάμη του απ' το ανεβοκατέβασμα του σπαθιού, που είχε γίνει ένα με το όπλο και δεν μπορούσαν να το ξεχωρίσουν!

Προτομή του Νικηταρά που εκτίθεται στο Δημοτικό του Κολλεγίου Αθηνών στο Ανώτερο Τμήμα. Η προτομή αυτή, αποτελεί δωρεά της οικογένειας Μάρκου Ν. Βασιλικού στο Κολλέγιο Αθηνών.

Πίσω στο ημερολόγιο

Κίτσος Τζαβέλας, ο Σουλιώτης

Ο Κίτσος ή αλλιώς Κυριάκος Τζαβέλας, ήταν δευτερότοκος γιος του Φώτου Τζαβέλα και εγγονός του Λάμπρου Τζαβέλα και της Μόσχως. Γεννήθηκε στο Σούλι. Μεγάλωσε στην Κέρκυρα όπου κατέφυγε η οικογένειά του όταν καταλήφθηκε το Σούλι το 1803 από τον Αλή Πασά. Ανακηρύχτηκε καπετάνιος – αρχηγός, σε ηλικία μόλις 19 χρονών. Μετά την κήρυξη της Επανάστασης το 1821 έλαβε μέρος σε πολλές και σημαντικές μάχες: Βραχόρι, Πλάκα, Μεσολόγγι, Καρπενήσι, Καλιακούδα, Άμπιανη και Δίστομο. Κατά την πρώτη πολιορκία του Μεσολογγίου το 1822 πολέμησε στο πλευρό του Μάρκου Μπότσαρη μαζί με 35 Σουλιώτες. Στις 7 Αυγούστου 1825 μπήκε στο πολιορκημένο Μεσολόγγι και όταν ο Κιουταχής απείλησε το μικρό νησί Κλείσοβα το Μάρτιο του 1826 ο Τζαβέλας έσπευσε με λίγους άνδρες να ενισχύσει την άμυνά του.

Πρωταγωνίστησε κατά την Έξοδο του Μεσολογγίου επικεφαλής 2.500 ανδρών, από τους οποίους σώθηκαν μόνο 1.300 και κατέφυγε στα Σάλωνα (Άμφισσα). Το 1827, πολέμησε στην Αττική με τον Γ. Καραϊσκάκη, μετά το θάνατο του οποίου διορίστηκε αρχηγός του στρατοπέδου στον Πειραιά.

Διατέλεσε υπουργός Στρατιωτικών και το 1853 πήρε τον τίτλο του αντιστράτηγου. Ανέλαβε την ηγεσία των επιχειρήσεων στην Ήπειρο κατά τον αγώνα των αλύτρωτων περιοχών το 1854 και πέθανε τον επόμενο χρόνο στην Αθήνα.

Πίσω στο ημερολόγιο

Μάρκος Μπότσαρης... ο αετός του Σουλίου

21
Μαρτίου

Ο Μάρκος Μπότσαρης, ήταν ένας άξιος, δίκαιος κι ανιδιοτελής πατριώτης. Γεννήθηκε το 1790 κι η οικογένειά του ήταν από τις πιο τρανές στο Σούλι. Αποδεκατίστηκε όμως όταν ο Αλή Πασάς τους πέταξε από το Σούλι το 1803 και κατάντησαν φτωχοί και κατατρεγμένοι. Ο Μάρκος κατέφυγε στην Κέρκυρα κι εντάχθηκε στο «Αλβανικό Σύνταγμα» του γαλλικού στρατού όπου ήθελαν άξιους πολεμιστές σαν τους Σουλιώτες. Τότε ήταν που έγραψε και το πρώτο ελληνο-αλβανικό λεξικό, που σώζεται στην Εθνική Βιβλιοθήκη των Παρισίων.

Όταν ο σουλτάνος έστειλε στράτευμα εναντίον του Αλή, έκανε συμφωνία με τον τελευταίο να τον βοηθήσει και σε αντάλλαγμα να επιστρέψει αυτός κι η οικογένειά του στο Σούλι. Έτσι κατάφεραν οι Μποτσαραιίοι να επιστρέψουν για λίγο στο Σούλι πριν τον οριστικό διωγμό τους το 1822.

Ο Μάρκος, είχε από νωρίς μνηθεί στη Φιλική Εταιρεία κι όταν ξεκίνησε η Επανάσταση έτρεχε από μάχη σε μάχη, καθοδηγώντας, εμπυχώνοντας και πολεμώντας. Κάποια στιγμή, οι Οθωμανοί, αιχμαλώτισαν την οικογένειά του κι εκείνος τα παράτησε όλα μέχρι να πετύχει την απελευθέρωσή της, ανταλλάσσοντάς τη με χαρέμια που είχαν αιχμαλωτιστεί στην Τριπολιτσά.

Μέχρι τότε, ο Μάρκος είχε καταφέρει να γίνει το φόβητρο των Τούρκων και η κυβέρνηση τον όρισε στρατηγό. Η προαγωγή αυτή όμως, δημιούργησε αντιζηλίες μεταξύ των οπλαρχηγών κι εκείνος, που δεν είχε κανένα ενδιαφέρον για αξιώματα, έσκισε το διορισμό μπροστά τους δηλώνοντας ότι όποιος αξίζει ας κερδίσει τη θέση αυτή μπροστά στον εχθρό.

Στην πρώτη πολιορκία του Μεσολογγίου, είχε τη σκέψη να κάνει ψεύτικες διαπραγματεύσεις με τους Οθωμανούς ότι δήθεν θα παραδοθούν. Με τις διαπραγματεύσεις αυτές κέρδισε αρκετό χρόνο δίνοντας στους πολιορκημένους το περιθώριο να ενισχυθούν στη θάλασσα και τελικά να νικήσουν.

Την τελευταία μάχη της ζωής του την έδωσε τον Αύγουστο του 1823 στο Καρπενήσι με τον Κίτσο Τζαβέλα. Οι δύο άντρες μαζί με 450 Σουλιώτες επιτέθηκαν αιφνιδιαστικά σε 5.000 Τούρκους. Τους νίκησαν, αλλά ο Μάρκος δέχτηκε μια σφαίρα στο μάτι και λίγο μετά έχασε τη ζωή του. Τον έκλαψαν όλοι, ενώ η φήμη του πέρασε τα ελληνικά σύνορα. Ο Διονύσιος Σολωμός και ο Βίκτωρ Ουγκό έγραψαν ποιήματα για εκείνον, ενώ ο Ντελακρουά ζωγράφισε έναν πίνακα κι ο Λόρδος Βύρων ορκίστηκε όταν το αποχαιρετούσε να δώσει τη ζωή του για την ελευθερία της Ελλάδας.

Στο μετρό του Παρισιού υπάρχει σταθμός με το όνομα του Μάρκου Μπότσαρη.

«Ο Μάρκος ήταν τρανός. Είχε νου που δεν είχε άλλος. Είχε καρδιά λιονταριού και γνώμη δίκαιη σαν του Χριστού. Εμείς όλοι ούτε στο δάχτυλό του δεν του φθάνουμε».

Πίσω στο ημερολόγιο

Γεώργιος Καραϊσκάκης

Ενθύμια μιας άλλης εποχής...

22
Μαρτίου

Η περικεφαλαία του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη

Σφραγίδα της Φιλικής Εταιρείας

Ρολόι τσέπης. Δώρο του Ιωάννη Καποδίστρια στον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη.

Πίσω στο ημερολόγιο

Πτυσσόμενο κρεβάτι εκστρατείας, από μέταλλο και ύφασμα του Λόρδου Βύρωνα

Φιγούρα από το πλοίο «Αγαμέμνων» της Μπουμπουλίνας

Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα

Η Μπουμπουλίνα, ήταν μητέρα έξι παιδιών και χήρα δύο ανδρών. Τόσο ο πρώτος όσο και ο δεύτερος άνδρας της σκοτώθηκαν από Αλγερινούς πειρατές. Οι δύο της σύζυγοι, της άφησαν τεράστια περιουσία, την οποία προσπάθησε ν' αυξήσει. Έτσι λοιπόν, ασχολείται με τη ναυτιλία και αγοράζει μερίδιο σε διάφορα ντόπια πλοία. Ύστερα, μυείται στη Φιλική Εταιρεία. Είναι η μόνη γυναίκα μέλος της Φιλικής Εταιρείας και της δίνεται ο μικρότερος βαθμός.

Η Ελληνική Επανάσταση ετοιμάζεται να ξεκινήσει κι εκείνη ξεκινά τη ναυπήγηση ενός πλοίου μήκους σχεδόν 34 μέτρων με 18 κανόνια! Είναι το μεγαλύτερο πλοίο που θα λάβει μέρος στην Ελληνική Επανάσταση και η Μπουμπουλίνα το ονομάζει «Αγαμέμνων». Παράλληλα, φτιάχνει δικό της στρατό από Σπετσιώτες που τους πληρώνει και τους αρματώνει και κυκλοφορεί ανάμεσά τους ντυμένη γυναίκα, μα αρματωμένη σαν άντρας.

-Εμπρός, γενναία μου παλικάρια! τους φωνάζει και ρίχνεται πρώτη στη μάχη.

Συμμετείχε σε όλες τις μεγάλες μάχες της Επανάστασης. Στο Άργος τη βρίσκουμε καθάλα σε ένα άλογο, σαν Αμαζόνα να κουνά το σπαθί της και να ξεσηκώνει τον στρατό της. Εκεί είναι που θα χάσει τον πρωτότοκο γιο της, Ιωάννη, από τον πρώτο της γάμο.

Συμμετείχε και στις πολιορκίες της Τριπολιτσάς και του Ναυπλίου. Είναι καλή φίλη του Θεόδωρου Κολοκοτρώνη και παντρεύει την κόρη της από τον πρώτο της γάμο, με το γιο του, Πάνο.

Η Μπουμπουλίνα τα δύο πρώτα χρόνια της Επανάστασης έχει ξοδέψει όλη της την περιουσία για τον Αγώνα.

Μετά την απελευθέρωση του Ναυπλίου, η τότε κυβέρνηση της παραχωρεί ένα σπίτι εκεί. Μένει όμως για δύο μόνο χρόνια, γιατί το 1824, στον εμφύλιο πόλεμο που γινόταν παράλληλα με την Επανάσταση, εκείνη πήρε το μέρος του Κολοκοτρώνη. Έτσι, το κράτος τη διώχνει από το Ναύπλιο

κι επιπλέον της αφαιρεί το κομμάτι γης που της είχε δώσει για τις υπηρεσίες της στον Αγώνα.

Πικραμένη κι απογοητευμένη, επιστρέφει στις Σπέτσες, όπου ένα χρόνο αργότερα θα βρει τραγικό θάνατο από ελληνικό βόλι. Ο γιος της Γεώργιος έκλεψε μια κοπέλα του νησιού, την Ευγενία. Οι δυο νέοι αγαπιούνταν, όμως η οικογένεια της κοπέλας δεν συμφωνούσε με το γάμο. Έτσι, οι συγγενείς της μαζεύτηκαν έξω από το σπίτι της Μπουμπουλίνας για να

την πάρουν πίσω. Η Μπουμπουλίνα βγαίνοντας έξω να μεταπείσει τους συγγενείς της κοπέλας και να αφήσουν τους δύο νέους να παντρευτούν, τραυματίζεται θανάσιμα από ένα βόλι. Ποτέ δεν εξακριβώθηκε ποιος το έριξε. Αυτό ήταν το τέλος της πιο γνωστής γυναίκας αγωνίστριας της Ελληνικής Επανάστασης και της μόνης γυναίκας που ήταν μέλος της Φιλικής Εταιρείας.

Η σημαία
της Λασκαρίνας Μπουμπουλίνας

Πίσω στο ημερολόγιο

Ανδρέας Μιαούλης (Βώκος)... ο ναύαρχος

24
Μαρτίου

Ο Ανδρέας Μιαούλης γεννήθηκε το 1769 στην πλούσια οικογένεια των Βώκων. Το επώνυμο Μιαούλης το πήρε από το πλοίο Μιαούλ, που σημαίνει «μικρή βάρκα», το οποίο αγόρασε από έναν Οθωμανό. Από τη φύση του ήταν ριψοκίνδυνος, έγινε πειρατής και μάλιστα ένας από τους πιο φοβερούς της Ανατολικής Μεσογείου! Όταν ξεκίνησε η Επανάσταση ήταν διστακτικός καθώς δεν πίστευε ότι οι Έλληνες μπορούσαν να κερδίσουν. Όταν όμως ξεσηκώθηκε η Ύδρα βοήθησε στην αρχή χρηματικά. Το καλοκαίρι του 1821 αποφάσισε πως είχε έρθει η ώρα να πολεμήσει. Ήταν έμπειρος ηγέτης κι έτσι κέρδισε την εμπιστοσύνη των ναυτικών κι έγινε ναύαρχος τον Υδραίων, αλλά και, άτυπα, όλου του ελληνικού στόλου. Κράτησε τον Οθωμανικό στόλο μακριά από την Πελοπόννησο, δημιουργώντας του απροσπάλαστες δυσκολίες στην κίνηση. Νίκησε τους Οθωμανούς απανωτά σε πολλές ναυμαχίες. Είχε γίνει ο φόβος και ο τρόμος τους. Στη Ναυμαχία του Γέροντα, εβδομήντα πέντε καράβια συγκρούστηκαν με τον κατά πολύ μεγαλύτερο τουρκοαιγυπτιακό στόλο και τον νίκησαν, προκαλώντας στα θηριώδη πλοία του τεράστιες απώλειες. Έτσι, έσωσε τη Σάμο κι ανάγκασε τον Ιμπραήμ να καθυστερήσει την επίθεσή του στην Πελοπόννησο. Στο Μεσολόγγι, έσπασε πολλές φορές την πολιορκία προμηθεύοντας την πόλη με τρόφιμα και πολεμοφόδια.

Με το τέλος της Επανάστασης, ο Ιωάννης Καποδίστριας τον έκανε αρχηγό του Ελληνικού στόλου. Ωστόσο, συγκρούστηκε μαζί του καθώς οι Υδραίοι ζητούσαν αποζημίωση για τις καταστροφές που είχαν υποστεί κι εκείνος αρνήθηκε να τη δώσει. Τότε ο Μιαούλης για να τον εκδικηθεί, έκαψε στον Πόρο τη φρεγάτα Ελλάς, που ήταν το καμάρι του ελληνικού στόλου κι ακόμα τρία πλοία. Μετάνιωσε βέβαια γι' αυτή του τη συμπεριφορά.

Όταν απεβίωσε, στις 11 Ιουνίου 1835, κηρύχθηκε εθνικό πένθος. Παρά το γεγονός της φρεγάτας, ο κόσμος δεν είχε ξεχάσει τους ναυτικούς του θριάμβους, χωρίς τους οποίους μπορεί να μην υπήρχε ελεύθερο κράτος.

Πίσω στο ημερολόγιο

25^η Μαρτίου

25 Μαρτίου

Της δόξας λάμπει γαλανό το φως στη χώρα
γελούν οι κάμποι, τραγουδάνε τα νερά ·
γιγάντων ίσκιои ηρωικοί ξυπνήστε τώρα
στον λυτρωμού τη χρονογύριστη χαρά.

Το σάλπισμά μας πιο τρανό ας αντηχήσει
κι απ' το γλυκό της Αγίας Λαύρας ορθινό
πλατιά είναι η γη μας και το χώμα όπου κι ανθίσει
με λευτεριά μοσχοβολάει ως τον ουρανό

Κι όλα τα χέρια ας υψωθούν αντρειωμένα
που 'χουν τα σίδερα συντρίψει τα βαριά
να στήσουν τρόπαια λαμπρά στο εικοσιένα
να θρονιαστεί η Ελληνοπούλα λευτεριά

Ποίηση: Στέλιου Σπεράντσα

Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν κόψι
Τοῦ σπαθιοῦ τὴν Ἰσομερῆ ,
Σὲ γνωρίζω ἀπὸ τὴν ὄψι ,
Ποῦ μὲ βία μετράει τὴν γῆ .

'Απ' τὰ κόκκαλα βγαλμένη
Τῶν Ἑλλήνων τὰ ἱερά ,
Καὶ σὰν πρῶτα ἀνδρειωμένη ,
Χαῖρε , ὦ χαῖρε , Ἐλευθεριά !

Η κήρυξη της Ελληνικής Επανάστασης, έγινε στη Μολδοβλαχία από τον Αλέξανδρο Υψηλάντη στις 23 Φεβρουαρίου 1821.
Στην Πελοπόννησο ο Παπαφλέσσας είχε καταφέρει να εμψυχώσει το λαό και να τον πείσει ότι όλα ήταν έτοιμα και δεν έμενε παρά να δοθεί το σύνθημα για να ξεκινήσει η Επανάσταση.
Η απόφαση ήταν να αρχίσει στις 25 του Μάρτη, που ήταν και η γιορτή του Ευαγγελισμού.
Η Επανάσταση στην Πελοπόννησο ξεκίνησε το όμως εξελίχθηκαν διαφορετικά.
Αργότερα καθιερώθηκε να γιορτάζεται η επέτειος της Επανάστασης του 1821 την 25^η Μαρτίου.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Συνταγή για μπακαλιάρo σκορδαλιά. Για να τη δείτε, πατήστε πάνω στην εικόνα!

Ἡ ΘΑΝΑΤΟΣ

Πίσω στο ημερολόγιο

Πηγές που χρησιμοποιήθηκαν μέρος 1ο

- **1 Μαρτίου: Φιλική Εταιρεία**

Γκωνιάς, Νίκος Γ. Το μεγάλο '21: μέσα από εφημερίδες, περιοδικά, επιστολές, εκκλήσεις και διακηρύξεις. Πατάκης, 1998, σ. 32-35.

- **2 Μαρτίου: Θεόδωρος Κολοκοτρώνης**

Κουτσιαρής, Βασίλης. Ήρωες του 1821. Μίνωας, 2020, σ. 5.

Φατσέα, Ελένη. «Οι περιπέτειες μιας περικεφαλαίας». Καθημερινή: οι ερευνητές πάνε παντού, 22 Μαρτίου 2014.

- **3 Μαρτίου: Κρυφό σχολειό**

Ακτύπης, Διονύσιος. Στα νεότερα χρόνια: Ιστορία ΣΤ' Δημοτικού. ΟΕΔΒ, 2008, σ. 165.

Κλίφης, Τιμόθεος Κ. Μιλούν τα γεγονότα. Ιερά Μονή Πεντέλης, 2001, σ. 39.

- **4 Μαρτίου: Παπαφλέσσας:**

Λάμπας, Τάκης. Παπαφλέσσας. Πατάκης, 1998, σ. 106-107.

Ακτύπης, Διονύσιος. Στα νεότερα χρόνια: Ιστορία ΣΤ' Δημοτικού. ΟΕΔΒ, 2008, σ. 145-416.

- **5 Μαρτίου: Οι ηρωικές Σουλιώτισσες**

Κλασσικά εικονογραφημένα. «Ο χορός του Ζαλόγγου». Ατλαντίς-Μπεχλιβανίδης, σ. 34-35.

- **6 Μαρτίου: Κωνσταντίνος Κανάρης**

Πότης, Σρατίκης. Το Αθάνατο 1821: τόμος Β'. Στρατικής, 1990, σ. 22-26.

- **7 Μαρτίου: Υπερ πατρίδος το παν**

«Η Ελλάς ευγνωμονούσα, 1858 – Θεόδωρος Βρυζάκης». Αργολική Βιβλιοθήκη, 16/09/2013, <https://argolikivivliothiki.gr/2013/09/16/ellas/>. 25/02/2021.

- **8 Μαρτίου: Ιωάννης Μακρυγιάννης**

Κουτσιαρής, Βασίλης. Ήρωες του 1821. Μίνωας, 2020, σ. 6.

Ακτύπης, Διονύσιος. Στα νεότερα χρόνια: Ιστορία ΣΤ' Δημοτικού. ΟΕΔΒ, 2008, σ. 124.

- **9 Μαρτίου: Διονύσιος Σολωμός**

Βαρελλά, Αγγελική. Διονύσιος Σολωμός. Πατάκης, 1998.

- **10 Μαρτίου: Γεώργιος Καραϊσκάκης**

Πότης, Σρατίκης. Το Αθάνατο 1821: τόμος Β'. Στρατικής, 1990, σ. 78-82.

- **11 Μαρτίου: Ρήγας Φεραίος**

Ακτύπης, Διονύσιος. Στα νεότερα χρόνια: Ιστορία ΣΤ' Δημοτικού. ΟΕΔΒ, 2008, σ. 81

- **12 Μαρτίου: Αθανάσιος Διάκος**

Παπαδημητρίου, Κώστας Δ. Τελευταίες ώρες-τελευταία λόγια των αγωνιστών του '21. 1993, σ. 107-112.

- **13 Μαρτίου: Για τον Αλέξανδρο Υψηλάντη**

«Μάχου υπέρ πίστεως και πατρίδος»: η προκήρυξη του Αλέξανδρου Υψηλάντη στη Μολδοβλαχία. Υψηλάντειο, https://www.ypsilantio.gr/content/istorika-stoixeia/sylloges/diafora/42-laquo-maxoy-yper-pistews-kai-patridos-raquo_.25/02/2021.

Κουτσιαρής, Βασίλης. Ήρωες του 1821. Μίνωας, 2020, σ. 20.

Ακτύπης, Διονύσιος. Στα νεότερα χρόνια: Ιστορία ΣΤ' Δημοτικού. ΟΕΔΒ, 2008, σ. 90.

Πίσω στο ημερολόγιο

Πηγές που χρησιμοποιήθηκαν μέρος 2ο

- **14 Μαρτίου: Τα παιδιά του Μεσολογγίου:**

«Τα παιδιά». Καθημερινή: οι ερευνητές πάνε παντού, 25 Μαρτίου 2001.

Φωτιάδη, Δ. Μεσολόγγι. Ζαχαρόπουλος, σ.134-135.

- **15 Μαρτίου: Μαντώ Μαυρογένους**

Διαλέξεις της εθνικής εκατονταετηρίδος 1830-1930. [Σύλλογος Προς Διάδοσιν Ωφέλμων Βιβλίων](#), σ. 63-65.

- **16 Μαρτίου: Ποιήματα αφιερωμένα στην Επανάσταση του 1821**

Κυριοπούλου, Βασιλική. Σχολικές γιορτές για νηπιαγωγεία και δημοτικά. Ντουντούμης, σ. 107-108, 110.

- **17 Μαρτίου: Οδυσσέας Ανδρούτσος**

Δασκαλάκη, Μαρία. Οι μεγάλες μάχες του 1821. Μίνωας, 2020, σ. 12-15.

- **18 Μαρτίου: Σημαίες της Επανάστασης**

Τσιτιρίδου, Εύη. «Σηκώσαμε παντιέρα!». Καθημερινή: οι ερευνητές πάνε παντού, 23 Μαρτίου 2007.

Εθνικό Ιστορικό Μουσείο: http://www.nhmuseum.gr/el/fakelos-syllogon/antikeimena/10118_el/

- **19 Μαρτίου: Νικηταράς**

Δασκαλάκη, Μαρία. Οι αγωνιστές του 1821. Μίνωας, 2020, σ. 46-49.

- **20 Μαρτίου: Κίτσος Τζαβέλας**

«Κίτσος (Κυριάκος) Τζαβέλας (1800 ή 1801 –1855)». Αργολική Βιβλιοθήκη, 21/03/2018, <https://argolikivivliothiki.gr/2018/03/21/kitsos-tzavelas/> .25/02/2021.

«Η έξοδος του Μεσολογγίου». Ελευθεροτυπία, Περιοδικό Ιστορικά, 180, 10 Απριλίου 2003.

- **21 Μαρτίου: Μάρκος Μπότσαρης**

Μαρκάκη, Βασιλική. Τα πρόσωπα της Επανάστασης του 1821. Ψυχογιός, 2020, σ. 68.

- **22 Μαρτίου: Ενθύμια μιας άλλης εποχής**

Οι εικόνες αντλήθηκαν από την ιστοσελίδα του Εθνικού Ιστορικού Μουσείου: <https://www.nhmuseum.gr/el/>

- **23 Μαρτίου: Λασκαρίνα Μπουμπουλίνα**

Δασκαλάκη, Μαρία. Οι αγωνιστές του 1821. Μίνωας, 2020, σ. 42-45.

- **24 Μαρτίου: Ανδρέας Μιαούλης**

Μαρκάκη, Βασιλική. Τα πρόσωπα της Επανάστασης του 1821. Ψυχογιός, 2020, σ. 44.

- **25 Μαρτίου**

Κυριοπούλου, Βασιλική. Σχολικές γιορτές για νηπιαγωγεία και δημοτικά. Ντουντούμης, σ. 115-116.

Ακτύπης, Διονύσιος. Στα νεότερα χρόνια: Ιστορία ΣΤ' Δημοτικού. ΟΕΔΒ, 2008, σ. 93,98.

Πίσω στο ημερολόγιο

